

Krigen er forbi – det går mod Tyskland

Af Gerhard Saalfeld

Oversat af Siegfried Lorenzen, Marco Hansen og Bent Baagøe Anthonisen

Den sidste appel i støttepunkt Kryle var den 8. maj 1945 kl. 14. Vores seniorsergent afsluttede sin melding til kaptajn Klimann med den oprindelige militære hilsen, der var genindført, nu på femte døgn. Normalt sluttede seancen med et "Tak, rør!" Det udeblev i dag.

Vores kaptajn henvendte sig mod geledderne og råbte: "God dag, soldater!" Vi var overraskede. Det var der ingen, der havde regnet med. Der opstod en pause på nogle sekunder, inden svaret lød fra alle struber: "God dag, hr. kaptajn." Det var anderledes end sædvanligt. Der måtte være foregået en forandring med kaptajnen. Efter det følgende "rør" fumlede han lidt påtaget med at finde et sammenfoldet papir i en af sine uniformslommer. Han foldede det ud på en måde, som ville han sige, at det var et ganske

særligt papir. Han så på teksten med et spændt ansigtsudtryk, og på hans kæbeben, som han åbenbart ikke kunne holde i ro, kunne vi se, at teksten havde ramt ham. Først da han gentagne gange havde set langs mandskabsrækken, hørte vi ham sige: "Soldater fra Artilleristøttepunkt Kryle." Efter endnu en pause fortsatte han: "Küsten-Artillerie-Oberkommando i Århus har i formiddags givet mig ordre om, at støttepunkt Kryle skal rømmes inden i morgen middag kl. 12. Udrustning og våben skal efterlades urørt. Soldaterne skal for deres egen sikkerhed medføre deres håndvåben med tilhørende ammunition."

Af hans ansigtsudtryk kunne vi se, at han kun modvilligt videregav denne ordre, idet han sluttede med: "De allierede stridskræfters befalinger skal følges." Han lavede en ny pause og fortsatte:

En overdragelseskommando på ca. 10 soldater bliver dog her. Overdragelseskommandoen bliver ledet af oversergent Breitfelder. Han får sergent Rüggeberg som tolk. Navnene på de øvrige til denne kommando bestemte soldater vil blive bekendtgjort senere i dag. Alle soldater må pakke deres rygsæk, så de selv kan bære den. Der er ingen mulighed for transport af bagagen. Vi kommer antagelig til at marchere mellem 20 og 30 km om dagen. Dette er i øjeblikket alt, hvad jeg har at sige Dem. Batteri, ret! Træd af!

Besætningen på kanon 3 gik i samlet flok tilbage til vores mandskabsbunker. "Didi", Dietrich Wetenkamp, var den første, der sagde noget: "Mon ikke, det med gevær og ammunition skal betyde noget helt andet?" "Ja, og hvor skal vi gøre af patronerne, vi har jo ingen patrontasker?" spurgte en

Gerhard Saalfelds fedtebørste med navnet ridset i skaftet. Den lille børste til at fordele skocreme med, var slidt op, så den blev der ikke plads til i rygsækken. Polerbørsten derimod var i god stand, så den kom med hjem, og den har gjort gavn i alle årene. Nu mødes de to børster igen i udstillingen i Ringkøbing.

(2) 2. Geschütz	
10,5 cm Granate 345/346 (f)	
10 cm Panzergranate (f)	
10,5 cm Granate 39 rot HL/B	
10,5 cm Leuchtgranate mit Z.S.60	
A. Z. 251 (f)	
A. Z. 253 (f)	
A. Z. 285 (f)	
A. Z. 287 (f)	
D. Z. 445 (f)	
Kartuschen große Ladung	
Kartuschen mittlere Ladung	
Wurfladungen	
Sprengbüchse 24	
Sprengkapselzünden 28	
Handgranaten 24	
Splitterringe	
s. S. i. L.	

Umiddelbart efter krigen kom denne tavle til optælling af forskellige ammunitionstyper på Ringkøbing Museum. Som det fremgår, hører den til kanonnummer to i et batteri med 10,5 cm skyts. Det må betyde, at den er fra Saalfelds soldaterkammeraters kanon lige på den anden side af den store ildlederbunker i Kryle.

af vores unge kammerater. "I brødposen" var det kontante svar fra vores kanonfører. Spørgsmålet var berettiget, for vi havde ikke fået udleveret patrontasker. Når vi skulle på vagt, havde vi altid måttet låne taskerne af ældre kammerater. Det var et symptom på den mangelfulde forsyningsituation ved krigens slutning.

Og så mit gevær: En ældgammel belgisk model fra første verdenskrig. Den gik mig til under armhulen, og rusten havde gennem årene dannet et regulært bjerglandskab i piben. Selvom jeg efter evne og forskrift gang på gang havde rensset løbet, var det aldrig lykkedes mig at fjerne rusten. Og det havde regelmæssigt ved geværappel indbragt mig særtjeneste.

Den strenge disciplin i støttepunktet var efterhånden lempet lidt, så jeg tillod mig at gå ned på stranden for at afgyde fem skud på en ødelagt kærre, som stod der. Bagefter så jeg gennem geværløbet og fandt det som nypudset uden nogen som helst rustpletter. I det samme kom gruppeføreren og beordrede mig til at indstille skydningen. Det havde jeg allerede gjort, for løbet var jo rent nu. I mellemtiden var en af de andre forhenværende marinefrivillige fra nabokanon dukket op. Han demonstrerede for os, hvordan man med krudtet fra granaternes drivladninger kunne fyre små raketter af. Vi unge mænd var begejstrede, og vores ungdommelige legetrang fik os straks til at prøve det samme med ammunitionen til vores kanon. Vi brugte den sidste dags frihed i støttepunktet til med største fornøjelse at starte disse små raketter. Med en let hvislen fløj de fem-syv meter hen ad jorden.

Morgenen for vores afmarch den 10. maj begyndte med sædvanlig vækning kl. 6. Vi pakkede uldtæpperne fra vores køjer i vores rygsække. Stueformanden hentede morgenkaffen fra marketenderibarakken. En eller anden havde betjent håndsvinget til vores ventilationsanlæg. Alt gik temmelig tavst for sig den morgen. Den eneste, der ikke havde tabt humøret, var "Didi". På sin vittig-lunefulde måde sagde han ved morgenmåltidet: "Nyd det sidste måltid i bunkeren. I vil komme til at savne det fremover."

Den morgen havde jeg et uheld. Kæden til mit lommeur hang fast i et eller andet. Uret blev revet op af lommen, løste sig fra kæden og faldt ned på bunkerens betongulv. Jeg blev skrækslagen. Det hårde stød var ikke godt for urværket. Selv ved at ryste og trække det, kunne jeg ikke få det i gang igen. Mindet om min far, der var død 12 år tidligere, var ødelagt.

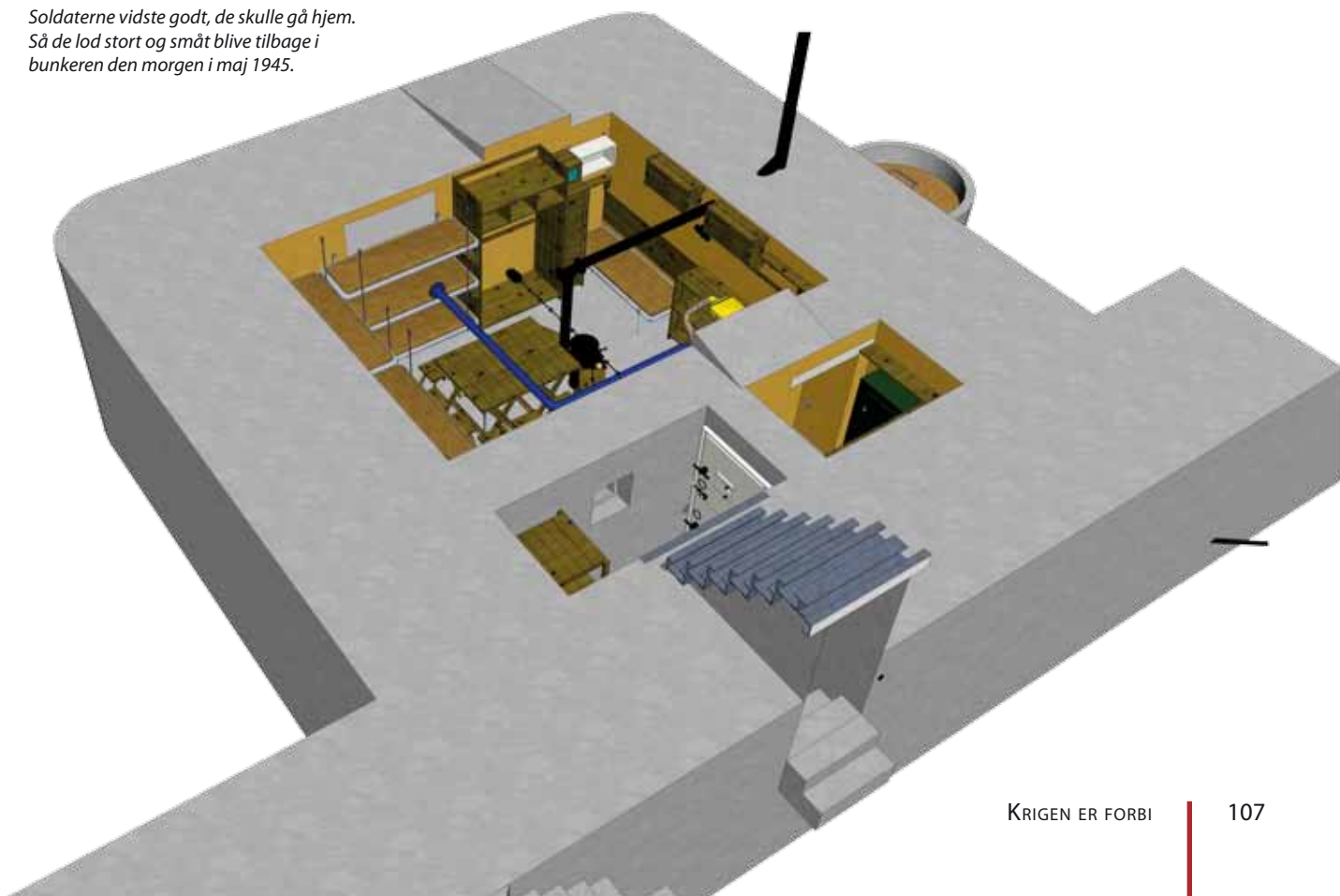
Kl. 9 lød følgende befaling i bunkerens højttaler: "Batteri, træd an til afmarch." Jeg tog min rygsæk og lod blikket vandre omkring i bunkerens en sidste gang. Den havde tjent mig som husly de sidste fem måneder. Min alt for store stålhelm

efterlod jeg på hylden i bunkerens slusen sammen med gasmasken og dens blikbeholder. Da jeg gik ud, hørte jeg gruppeføreleren sige: "Jeg forlader bunkeren som den sidste."

Jeg pakkede min rygsæk på min feltkabelhåndvogn og fæstnede min feltflaske på den. Jeg havde ikke lagt mærke til, at feltflasken kom til at røre vejen under marchen. Jeg opdagede det først efter ankomsten til Ringkøbing. Fatningen til selen og flaskens forskrining var slemt medtaget og filtbeklædningen slidt af – men den var stadigvæk tæt.

På appelpladsen tog vi opstilling i bunkerorden. De, der blev tilbage som overdragelseskommando, samledes

Soldaterne vidste godt, de skulle gå hjem. Så de lod stort og småt blive tilbage i bunkeren den morgen i maj 1945.

på den venstre fløj. Seniorsergenten lod rette ind og aftælle. Derefter gik vi i enkeltkolonne til forplejningsbunkeren ved siden af marketenderibarakken for hver at modtage en konservesdåse "Kød i egen saft". Det hed sig, at det var marchforplejning til feltkøkkenet, og at enhver skulle bære sin del til aflastning for vores to transportvogne. Efter endnu en appel blev batteriet meldt klar til chefen, og derefter fulgte ordren til afmarch.

På vejen mod Tyskland fik vi dagligt erstatningskaffe og et varmt måltid fra feltkøkkenet. Vi var glade for, at vi ikke blev sat til at rydde landminer. De ville have været meget vanskelige at lokalisere i det sammenfiltrede græs omkring støttepunktet. Vi anede ikke noget om, hvordan man søger og desarmerer miner. Mange år senere fortalte Bent Anthonisen mig, at minerne helt frem til oktober 1945 under vanskelige forhold og med store tab blev desarmeret og taget op af tyske soldater under betegnelsen "Minenräumkommando Dänemark".

Efter kort tids march ad grusvejen langs kysten nåede vi Søndervig i høj sol og 20 graders varme. På Søndervig

Da Gerhard Saalfeld så dette gamle foto af tyske soldater på vej gennem Ringkøbing i maj 1945, genkendte sig selv og sine nærmeste soldaterkammerater i den forreste gruppe.

Badehotels gårdsplads, dengang en firlænget rødstensbygning, så vi gennem den åbne port danske frihedskæmpere med efterladte tyske våben. Frihedskæmperne var i civilt med armbind. Et skydeklart maskingevær med indlagt patronbånd var stillet op på et trebenet stativ, og der lå andre våben på gårdspladsen. Det tyske mandskab havde tydeligvis allerede forladt stedet. Også infanteristøttepunktet med Hotel Klitten var rømmet. Den tyske antiluftskytsskanon på taget mellem husets to hjørnetårne stod endnu på sin plads, men bommen ved indgangen var allerede fjernet.

Besætningen i Støttepunkt Søndervig var så sent som i de sidste martsdage blevet forstærket med minearbejdere fra Ruhr-området. Mandskabet havde kun lige fået udleveret deres uniformer og skulle modtage deres grunduddannelse her. De var meget lidt motiverede og kunne næppe bruges som soldater. I de fleste tilfælde blev de sat til vagttjeneste. Da jeg i nogle dage var i Søndervig, blev jeg gentagne gange bedt om at føre vagtlisterne. Det skyldtes sikkert, at de knap nok kunne skrive. Da var det, jeg i mine tanker begyndte at tvivle på den tyske radios sejrssikre propaganda. Hvis uundværlige minearbejdere, der brød det vigtige kul til rustningsindustrien, måtte trækkes ud af deres arbejde, så blev det vist så som så med krigslykken.

Nu gik det i retning ad Ringkøbing på landevejen, der allerede dengang var asfalteret. Jævnligt istemte vi en sang for at bryde kedsomheden og højne stemningen. Efter få kilometer havde vi de første fodskader. Godt vores hestevogn indhentede os. Så kunne i det mindste nogle af dem sidde op. Vi nåede Ringkøbings første huse tidligt om eftermiddag.

Ligesom ved vejen fra Søndervig var husene her ved byens begyndelse små og med vinduer, der åbnedes udad. De var velholdte og stod langs med gaden i modsætning til de firlængede stråttækte bondegårde på landet. Ved det første vejkryds drejede vi ind på en sidevej på venstre hånd. Der blev gjort hold ved en lund med bøg, lind og eg. Vores seniorsergent erklærede stedet vores plads for

natten. I små grupper på 3-4 mand spændte vi vores trekantede regnslag op mellem træerne. I tilfælde af regn ville vi på den måde være en smule beskyttet.

Jeg fortalte min bunkerammerat Karl Harling, at jeg ville gå til Ringkøbing for at finde en urmager, der kunne se på mit lommeur. Han skulle i mellemtiden holde øje med min rygsæk og de andre ting. Karl kunne jeg stole på, og jeg drog trygt af sted. Til højre for skovstykket var der en snæver passage, der førte mig til en hande­lsgade med huse i flere etager. Allerede efter få meter fandt jeg en urmager med to udstillingsvinduer. Med bankende hjerte trådte jeg gennem indgangen mellem de to udstillingsvinduer. Jeg anede jo ikke, hvordan jeg som tysk soldat efter kapitulatio­nen ville blive modtaget. En ca. 50-årig herre

kom mig i møde. Jeg hilste på ham, viste ham mit ur og bad ham se på, om det muligvis var let at reparere. Han svarede mig på tysk: "Det kan jeg ikke." Bedrøvet over det korte svar forlod jeg forretningen. Manden havde talt som dansker og handlet som dansker. Jeg må slet ikke have tænkt over, hvad jeg egentlig forlangte af ham. Hjemmefra havde jeg altid lært at være åben over for mennesker, jeg møder.

Da jeg var kommet tilbage, belærte oversergenten mig om, at vi kun måtte forlade bivuakpladsen to og to og kun efter, vi havde stemplet ud hos ham. Det var for øvrigt sidste gang, jeg så ham. Da vi havde fået vores varme måltid ved "gullaschkanonen", blev det ved aftenappellen meddelt os, at vores små transportvogne fra næste morgen ikke mere måtte bruges. Vi skulle efterlade dem i lunden.

Plakaterne i vinduerne i den selvsamme butik i maj 1945 fortæller lidt om den lektie, urmageren lærte den unge Gerhard Saalfeld, da han vovede sig inden for med uret. Gerhard Saalfeld besøgte urmager og sølvsmed Lauritz Larsen, Nygade 15.